Työllisyys- ja työehdot osasto/Minna Tanska **19.10.2016**

Eduskunnan verojaosto
sara.kuitunen@eduskunta.fi

HE 176/2016 vp

Lausunto hallituksen esityksestä yrittäjävähennystä koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto on antanut mahdollisuuden Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:lle lausua hallituksen esityksestä yrittäjävähennyksen säätämiseksi.

Lausuntona hallituksen esityksestä SAK esittää seuraavaa:

Esityksen pääasiallinen sisältö

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman mukaan hallituksen tavoitteena on tehdä Suomesta kilpailukykyisempi muiden toimien ohella myös yrittämisen, omistamisen ja investoimisen verotusta uudistamalla. Hallitusohjelman mukaan yritysmuodoille, joita vuonna 2014 toteutettu osakeyhtiöitä koskeva yhteisöverokannan alennus ei koskenut, otetaan käyttöön niin sanottu yrittäjävähennys. Yrittäjävähennys keventäisi näin ollen yksityisten elinkeinonharjoittajien eli toiminimien, henkilöyhtiöiden eli avointen- ja kommandiittiyhtiöiden sekä maatalousyhtymien että maa-, metsä- ja porotalousyrittäjien verotusta.

Yrittäjävähennyksen taustalla on SAK:n näkemyksen mukaan osin virheellinen ajatus, kuten jäljempänä tulemme esittämään, että edellä mainittujen yritysmuotojen verotus ei tällä hetkellä olisi tasapuolista osakeyhtiöiden verotuksen kanssa. Yrittäjävähennyksen on esitetty kompensoivan eroa, joka eri yritysmuotojen välille on syntynyt, kun pääomaveroa on korotettu, mutta vain osakeyhtiöiden yhteisöveroa alennettu 20 prosenttiin.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan tuloverolakiin otettavaksi säännös yrittäjävähennyksestä. Tuloverolakia muutettaisiin siten, että elinkeinotoiminnan, maatalouden ja porotalouden tuloksesta vähennettäisiin verotuksessa viisi prosenttia, kun tulos otetaan huomioon luonnollisen henkilön tai kuolinpesän verotuksessa. Toisin sanoen esimerkiksi elinkeinotoiminnan yritystulosta vain 95 prosenttia olisi yrittäjälle veronalaista. Elinkeinotoiminnan tulosta 5 prosenttia olisi siis yrittäjälle kokonaan verovapaata. Tämän jälkeen yrittäjän veronalainen tulo jaettaisiin nykyiseen tapaan yrittäjän ansio- ja pääomatuloksi. Lisävähennys tehtäisiin verovuoden tulosta, josta on vähennetty verotuksessa vähennyskelpoiset menot ja vanhat tappiot. Metsätalouden verotuksessa otettaisiin huomioon vastaavansuuruinen vähennys.

Tuloverolain muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2017 alusta. Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2017 toimitettavassa verotuksessa.

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Elinkeinonharjoittajille, henkilöyhtiöille, maa- ja metsätalouden sekä porotalouden harjoittajille verotuksessa myönnettävän viiden prosentin lisävähennyksen arvioidaan hallituksen esityksen mukaan vähentävän verotuloja vuositasolla noin 123 miljoonalla eurolla.

SAK:n kanta esitettyyn yrittäjävähennykseen

SAK:n mielestä yrittäjävähennystä ei tulisi toteuttaa. Malli, jossa jostain tulosta vain osa olisi veronalaista, olisi verojärjestelmässämme poikkeuksellinen, eikä sitä voida pitää hyväksyttävänä. Veropohja tulee säilyttää laajana, eikä siihen tule tehdä tällaisia keinotekoisia aukkoja. Lisäksi kaavailtu lisävähennys monimutkaistaisi verojärjestelmäämme.

Kuten hallituksen esityksessäkin on mainittu, ”*elinkeinonharjoittajia ja henkilöyhtiöitä sekä maataloutta verotetaan erilaisessa järjestelmässä kuin osakeyhtiöitä ja niiden omistajia. Tämä perustuu yritysmuotojen toiminnan erilaisuuteen eikä verotuksessa voida saavuttaa täyttä tasapuolisuutta järjestelmän rakenteita muuttamatta*”. Yrittäjävähennys ei poistaisi rakenteellista eroa eri yritysmuotojen välillä eikä muutoinkaan olisi niin merkittävä, että se tosiasiassa auttaisi pienyrityksiä tai itsensä työllistäjiä esimerkiksi investoimaan tai työllistämään muita, millä vähennystä myös perustellaan.

Toiminimet ja henkilöyhtiöt voivat jo nyt tehdä verotuksessaan niin sanotun toimintavarauksen maksamistaan palkoista. Toimintavarauksen suuruus on enintään 30 prosenttia tilikauden päättymistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana maksetuista palkoista. Tämän lisäksi 30 prosenttia palkoista lisätään elinkeinotoiminnan nettovarallisuuteen, jonka perusteella tehdään yritystulon jako pääoma- ja ansiotulo-osuuksiin eli käytännössä työntekijöille maksetut palkat kasvattavat yrittäjän pääomatuloa. Osakeyhtiö ei voi tehdä vastaavaa toimintavarausta. Toimintavarauksen voidaan siis osaltaan katsoa kompensoivan edellä mainittua osakeyhtiöiden ja muiden elinkeinonharjoittajien verotuksen eroa.

Maatalousyrittäjillä on lisäksi verotuksessa mahdollista tehdä niin sanottu tasausvaraus sekä metsätalousyrittäjillä vähentää metsätalouden pääomatulosta metsävähennys sekä lisäksi tehdä menovaraus. Osakeyhtiöillä ei ole vastaavan kaltaisia tuloksentasauskeinoja. Eri yritysmuodoissa on näin ollen myös eri veropohja.

Lisäksi on huomioitava, että liikkeen- ja ammatinharjoittajat sekä maatalousyrittäjät voivat jo nykylainsäädännön mukaan optimoida verotustaan valitsemalla, mikä osuus jaettavasta yritystulosta katsotaan hänen pääomatulokseen. Pääomatulon määrä on yleensä 20 prosenttia elinkeinotoiminnan nettovarallisuudesta, mutta yrittäjä voi myös valita pääomatuloksi 10 prosentin vuotuista tuottoa vastaavan osuuden nettovarallisuudesta. Vaihtoehtoisesti yrittäjä voi vaatia, että yritystulo

katsotaan kokonaan ansiotuloksi. Tällainen vaatimus yrittäjän kannattaa tehdä, jos ansiotulojen veroprosentti alittaa 30 prosenttia, joka on pääomatuloverokanta alle 30 000 euron pääomatuloista. Yrittäjän on tällöin kannattavampaa vaatia suurempi osa tuloista ansiotuloksi kuin pääomatuloiksi. Kuten hallituksen esityksen 1.3 Nykytilan arviointi – kohdassakin on esitetty ”*verotusaineiston verovuoden 2014 tietojen perusteella valtaosa elinkeinoharjoittajista on pienen nettovarallisuuden ja pienten tulojen yrityksiä. Noin 77 prosentilla verotettavaa voittoa tuottavista elinkeinonharjoittajista vuotuinen tulos oli alle 30 000 euroa. Henkilöyhtiöiden osalta vastaava luku oli 79 prosenttia ja maatalouden osalta 87 prosenttia*”.

Käytännössä yrittäjävähennys näin ollen keventäisi vain hyvin ansaitsevien liikkeen- ja ammatinharjoittajien, maa-, metsä- ja porotalousyrittäjien sekä henkilöyhtiöiden yhtiömiesten verotusta. Yksityisinä ammatinharjoittajina toimii edelleen tyypillisesti esimerkiksi pääosa yksityisvastaanottoa harjoittavista lääkäreistä.

Kampaajan tai pienviljelijän verotukseen vähennyksellä ei ole juurikaan merkitystä, koska jaettava yritystulo jää heillä tyypillisesti muutoinkin alhaiseksi kulujen vähentämisen jälkeen ja valtaosalla heistä se verotetaan pääsääntöisesti ansiotulona. Kuten hallituksen esityksessäkin on mainittu, ”*pääosassa tapauksia veronkevennyksen yrittäjäkohtainen määrä jää vuositasolla varsin vaatimattomaksi, minkä vuoksi ehdotetulla vähennyksellä ei arvioida olevan merkittäviä yritystoimintaa kasvattavia tai yrittäjyyttä lisääviä vaikutuksia*”.

SAK:n näkemyksen mukaan ei voida pitää tarkoituksenmukaisena ja hyväksyttävänä, että tässä taloudellisessa tilanteessa yrittäjävähennyksestä hyötyisivät ”*euromääräisesti eniten harvalukuiset suurituloiset yritykset, joilla yritystoiminnan tuottama tulo verotetaan suureksi osaksi ansiotulona” (*SAK:n käsityksen mukaan esimerkiksi ammatinharjoittajalääkärit) sekä *”suurituloiset yritykset, joiden tulo verotetaan pääosin pääomatulona*”, kuten hallituksen esityksen kohdassa 3.2 Vaikutukset verovelvollisille esitetään.

Lisäksi voidaan pitää täysin kestämättömänä perusteluna yrittäjävähennyksen säätämiselle hallituksen esityksessä esitettyä seikkaa, että *”ehdotettu lisävähennys voisi näin ollen kaventaa tähän joukkoon kuuluvan yrityksen* (eli esimerkiksi edellä mainittujen suurituloisten henkilöyhtiöiden sekä liikkeen- ja ammatinharjoittajien) *sekä vastaavanlaisen nettovarallisuuden ja tulojen osakeyhtiön ja sen omistajien* (eli käytännössä listaamattomien osakeyhtiöiden ja niiden omistajien) *verokohtelun välistä eroa*”.

Hallituksen esityksen Tulonjakovaikutukset –kohdassakin esitetyn mukaisesti yrittäjävähennys kasvattaisi näin ollen tuloeroja, koska sen verotusta keventävät vaikutukset kohdistuisivat euromääräisesti tarkastellen voimakkaammin harvalukuisiin suurituloisiin yrityksiin kuin

runsaslukuisiin pienituloisiin yrityksiin. Tällaista suoraa tulonsiirtoa ja uutta verotukea ei voida pitää hyväksyttävänä.

Yksinyrittäjyyden lisääntyminen

SAK:n mielestä ei myöskään voida pitää hyväksyttävänä kehitystä, jossa yrittämistä toimeksiantosuhteessa myös verotuksen eri keinoin suositaan verrattuna työsuhteessa tehtyyn palkkatyöhön. Yrittäjävähennyksen säätämisen voidaan katsoa olevan osa tätä kehitystä, jolla yksinyrittäjien asemaa suhteessa työsuhteessa oleviin työntekijöihin parannetaan: yrityksen esimerkiksi on edullisempaa teettää työtä toisella toimeksiantosuhteessa olevalla yrittäjällä kuin maksaa palkkaa työsuhteessa olevalle työntekijälle.

Myös arvonlisäverovelvollisuuden vähäisen liiketoiminnan alarajan nostaminen 10 000 euroon sekä arvonlisäverohuojennukseen oikeuttavan liikevaihdon ylärajan nostaminen 30 000 euroon tämän vuoden alusta, kuten myös arvonlisäverolain tulevat muutokset pienyritysten arvonlisäveron tilittämiseen, vaikuttanevat erityisesti yksinyrittämisen lisääntymiseen. Lisäksi Verohallinto antoi keväällä 2016 päivitetyn ohjeensa ”*Palkka ja työkorvaus verotuksessa*”, jossa se on selvästi löyhentänyt tulkintaohjeitaan rajanverotilanteissa ratkaistaessa, onko yksittäistapauksessa verotuksessa kyse työsuhteessa maksetusta palkasta vai yrittäjälle maksetusta työkorvauksesta.

Verolainsäädännöllä ja tulkintaohjeilla ei kuitenkaan saisi olla näin voimakasta ohjaavaa vaikutusta. Tällaista kehitystä voidaan pitää myös yksinyrittäjien ja itsensä työllistäjien näkökulmasta huonona, jos työtä joutuu etsimään millä tahansa hinnalla ja ehdoilla. Yksinyrittäjät vakuuttavat itsensä usein esimerkiksi eläkkeelle jäämisen ja sairastumisen tai tapaturman varalta minimitasoisesti, ja vaarana voikin tulevaisuudessa olla muun muassa joukko hyvin pienen eläke- ja muun sosiaaliturvan itselleen maksaneita yrittäjiä.

Edellä esitetyn perusteella SAK esittää, että yrittäjävähennyksen säätämisestä tulee luopua kokonaan.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry